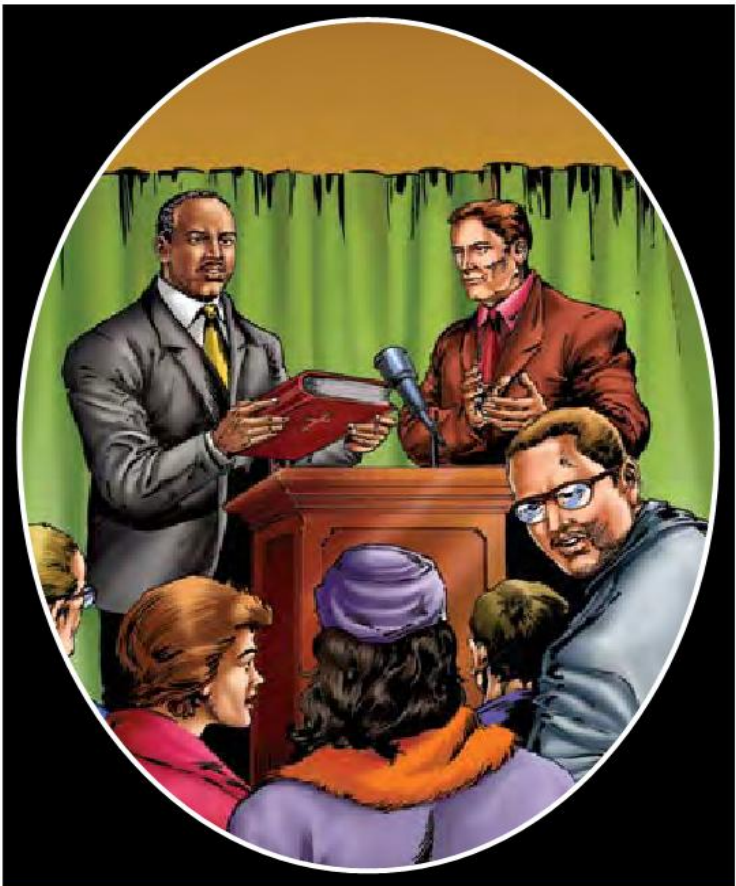

मार्टिन ल्यूथर किंग

सॅडलबॅक, मराठी : सुशील मेन्सन

मार्टिन ल्यूथर किंग

सॅडलबॅक, मराठी : सुशील मेन्सन

एक दिवस
मीसुद्धा असंच
भाषण करेन.

मार्टिन ल्यूथर
किंगला आपल्या
वडिलांची प्रवचने
ऐकायला आवडत
असे. त्यांचे वडील
पाद्री होते. ते
लोकांना ताठ मानेने
जगायला शिकवत.

मी अशा राष्ट्राचं स्वप्न
पाहातो जिथे माझ्या
मुलांची कदर त्यांच्या
त्वचेच्या रंगावरून नाही
तर त्यांच्या चरित्रावरून
ठरेल.

मार्टिन ल्यूथर किंग भविष्यात एक प्रभावी वक्ता बनले. वॉशिंग्टन डी.सी.
येथे सुमारे दोन लाख लोकांच्या समुदायासमोर त्यांनी भाषण केले.
कोट्यवधी लोकांनी त्यांना टिव्होवर ऐकले आणि पाहिले.

1. सुरुवातीची वर्षे

मार्टिन ल्यूथर किंग
यांचा जन्म 15 जानेवारी
1929 मध्ये जॉर्जिया
राज्यातील अटलांटा येथे
झाला. त्यांचे पिता
बॅप्टिस्ट चर्चचे पाद्री
होते.

मार्टिनचा अधिकतर वेळ
आपल्या भावंडांसोबत
खेळण्यात जाई.

आईबापांनी त्याला शिकवले होते की
एकमेकांवर प्रेम करणे हेच जगातील
सर्वात महत्वाचे मूल्य आहे.

तू न्यूजपेपर
का विकतोयस?

यातून मी पुस्तकं
विकत घेतां. जेवढा
खर्च, तेवढीच
कमाईसुद्धा हवी ना!

छोट्या वयातच मार्टिनने
'अटलांटा जर्नल' नावाचे वृत्तपत्र
विकण्यास सुरुवात केली.

तुमचे आजोबा आफ्रो-
अमेरिकन मुलांसाठी शाळा
उघडणार होते. एका
न्यूजपेपरने त्यांच्यावर टीका
केली. मग काळ्या लोकांनी
त्या न्यूजपेपरवर बहिष्कारच
ढाकला.

परिवाराकडून
मार्टिनला आपल्या
कुटुंबाचा इतिहास,
बायबल आणि
सामाजिक एकजूट
यांचे आपल्या
आयुष्यातील महत्त्व
उमगले.

सहा वर्षाचा असतानाच मार्टिन्ने वर्णभेदाचे चटके अनुभवले.
त्याची आई त्याला समजावत असे:

नेहमी लक्षात ठेव,
तू इतरांसारखाच
छान आहेस.

मार्टिनच्या एका गोऱ्या मित्राच्या
आईने त्याला बजावले की आफ्रो-
अमेरिकन असल्यामुळे त्याला या
घरात येण्यास मनाई आहे.

मार्टिनच्या आईने त्याला गुलामी
प्रथेविषयी सांगितले. गुलामीच्या
काळात अमेरिकेत काळ्या लोकांचे
जगणे मुश्किल होते.

मार्टिनचे वडील
कुटुंबासोबत
शेतात मेहनत
करत.

EBENEZER
BAPTIST
CHURCH

सोळाव्या वर्षी
मार्टिन दिवसा
रेल्वे यार्डत काम
करू लागला
आणि रात्री
शाळेत जाऊ
लागला.
शेवटी एकदाचा
तो पाद्री बनला.

ए पोरा, तुझं
लायसन्स दाखव.

मी पोरगा नाही.
प्रौढ माणूस आहे.

ही तुझी जागा नाही.
पाठीमागे जा.

तू उद्धटपणे
वांगतोयस.
आम्ही इथे
काहीही खरेदी
करणार नाही.

मार्टिनचे वडील खरं बोलायला घाबरत नसत.

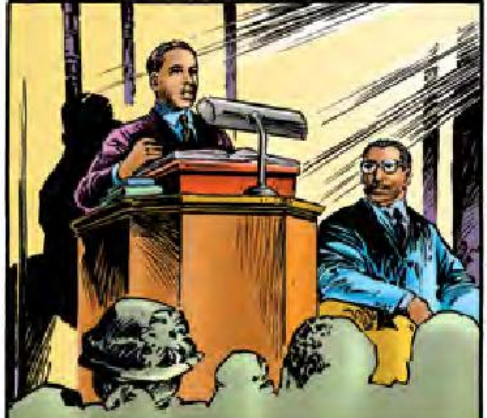
मार्टिन एका वक्तृत्व
स्पर्धेत भाग घेण्यास
गेला. बसमध्ये गर्दी
होती. ड्रायव्हरने
मार्टिनला त्याची
सीट गोऱ्या
माणसाला देण्यास
सांगितले. पण
मार्टिन उठला नाही.

उठ! नाहीतर
पोलीसांना
बोलावेन.

मग मार्टिनने बसमधून दोन तास
उभ्याने प्रवास केला.

पंधराव्या वर्षी त्याला मोरहाउस
कॉलेजमध्ये प्रवेश मिळाला.

सतराव्या वर्षी मार्टिनने प्रथमच धार्मिक
प्रवचन दिले. अठराव्या वर्षी तो सहाय्यक
पाद्री बनला. एकोणिसाव्या वर्षी त्याला
कॉलेजची स्नातक पदवी मिळाली.

1948 साली मार्टिन
पेनिसिल्व्हानियाला
एक धार्मिक व्याख्यान
देण्यासाठी गेला. शंभर
विद्यार्थ्यांच्या वर्गात
तो एकटाच आफ्रो-
अमेरिकन होता.

मी गोऱ्यांच्या
रेस्टॉरंटमध्ये बसलोय.
खरं वाटत नाहीए!

हो, आफ्रो-
अमेरिकन
लोक इथे
सर्वत्र फिरू
शकत नाहीत.

1951 साली मार्टिनला क्रॉसर युनिव्हर्सिटीतून पोस्ट-ग्रॅज्युएट पदवी मिळाली. सोबत बोस्टन युनिव्हर्सिटीकडून स्कॉलरशीप मिळाली. बोस्टनमध्ये त्याची भेट कोरेटा स्कॉटशी झाली.

कोरेटा स्कॉटच्या वडिलांचा लाकूड कापण्याचा छोटासा कारखाना होता.

माफ करा, हा कारखाना मला विकायचा नाही.

यातून तुझं मोठं नुकसानच होईल.

रविवारी स्कॉट कुटुंबिय चर्चमध्ये गेले तेव्हा त्यांच्या कारखान्याला आग लागली.

मार्टिनसारखं कोरेटानेही तिच्या बालपणी वर्णभेदाचा जाच सहन केला होता.

पायीपायी चालत जायचा कंटाळा येतो.

गाणी गुणगुणत जाऊ. वेळ छान जाईल.

कोरेटाने ओहायोच्या अँटिओक कॉलेजमध्ये प्रवेश घेतला.

ती अतिशय गोड गात असे. तिला न्यू इंग्लंडच्या संगीत कॉलेजमध्ये शिकण्यासाठी स्कॉलरशीप मिळाली.

वरचा मजला टापटीप ठेवलास तर तुझा नाश्ता आणि झोपण्याची सोय करेन.

मला संगीतात करियर करायचंय.

आणि मला सुंदर, गोड गळ्याच्या मुलीशी लग्न करायचंय.

कोरेटा मार्टिनवर प्रेम करू लागली. लग्नानंतर मार्टिनच्या इच्छांनाच प्राधान्य द्यावे लागेल, हे ती जाणत होती.

मार्टिन, त्याचे वडील आणि कोरेटा या तिघांची तीन वेगवेगळी स्वप्ने होती.

देशाच्या उत्तर भागात संधी आहे गाण्याची. तिथे जाऊ.

दक्षिण भागात माझं स्वतःचं चर्च असेल.

मार्टिन अटलांटामध्ये धार्मिक प्रवचन देईल.

18 जून 1953 रोजी, मार्टिन आणि कोरेटा यांचे अलाबामा येथे लग्न झाले.

ते बोस्टनला परतणार का?

हो, कोरेटा तिथे संगीत शिकेल आणि मार्टिन डॉक्टरेटचा अभ्यास करेल.

पंचविसाव्या वर्षी मार्टिन मॉन्टगोमेरीच्या डेक्स्टर अवेन्यू चर्चमध्ये पाद्री बनला.

तुझं चर्च! अभिमान वाटतो मला तुझा.

तू तिथे गाशील तेव्हाच मला समाधान वाटेल.

मॉन्टगोमेरीमध्ये मार्टिनची भेट रेव्हरंड राल्फ अबर्नथीशी झाली.

तू खूप वेगळा आहेस. तुला चक्क शिकायला आवडतं!

तुम्ही नक्कीच गंमत करताय!

2. बसवर बहिष्कार

भेद म्हणजे लोकांची मागणी. कळपातील काळ्या मेंढरांना पांढऱ्या रांपासून वेगळं ठेवण्यासारखंच आहे हे! किंग अलाबामात ते तेव्हा वर्णभेदाचे प्रथम कडक होते.

ये काळ्या लोकांना वेश नाही.

बागेत फक्त गोऱ्या लोकांची मुलं जाऊ शकतात.

म्ही पुढच्या दाराने आत येऊ शकत नाही.

काळे लोक मागच्या दाराने आत शिरत आणि बाल्कनीत बसत.

ही शाळा फक्त गोऱ्यांसाठीच आहे.

हॉटेलमध्ये फक्त गोऱ्यांनाच जेवण मिळतं. त्यांचे नोकर किचनमध्ये जेवतात.

काही गोरे लोक काळ्या लोकांना "जिम-क्रो" म्हणत. "जिम-क्रो" नियम पिण्याचे पाणी, शौचालये, बस अशा ठिकाणी लागू होत. या नियमांनी वर्णभेदाचे अस्तित्व राखले होते.

1863 साली अब्राहम लिंकनने गुलामगिरी संपवली. पण तरीही आफ्रिकन-अमेरिकन लोकांना नागरिक म्हणून सन्मानाने वागवले जात नसे.

गोऱ्या माणसाच्या सहीची शिफारस आणा. मगच तुम्ही वोटिंग करू शकता.

दक्षिण अमेरिकेने आफ्रो-अमेरिकन लोकांना निवडणुकीपासून दूर ठेवण्यासाठी स्वतःचे नियम बनवले.

माझ्याकडे कॉलेजची पदवी आहे.

त्याला काहीच किंमत नाही इथे.

आफ्रिकन-अमेरिकन माणसाला नोकरी मिळणेही कठीण होते.

त्यांनी माझं काही ऐकूनच नाही घेतलं.

कोर्ट नेहमी काळ्या लोकांनाच दोषी ठरवतं.

काळजी करू नकोस. आपण गोरे आहोत. पोलीस आपल्याला त्रास देणार नाहीत.

आपण पुढच्या सीटचे पैसे भरले तरी मागे बसा म्हणतायत, हे योग्य नाही.

हो, कधीतर ड्रायव्हर आपल्याकडून पैसे घेतो आणि आपल्या तोंडावर दरवाजा बंद करून निघून जातो.

आफ्रो-अमेरिकन लोकांना बसच्या मागच्या दाराने चढावे लागे. मागच्या पाच रांगांमध्ये कुणी गोरा माणूस बसलेला नसेल तरच ते त्यावर बसू शकत.

गोन्या
माणसाला बसू
द्या. तुम्ही मागे
उभे राहा.

रोजाने सीटवरून उठण्यास नकार दिला.
मग ड्रायव्हरने पोलिसांना बोलावले.

तू या शहराचे
नियम मोडतेयस.

1 डिसेंबर 1955 रोजी रोजा पार्क्स
दिवसभराच्या कामाने दमून निघाली.
मॉन्टगोमेरीत एका बसमध्ये ती
चढली.

रोजा पार्क्सला अटक
झालीय. सोमवारी
कुणीही काळा माणूस
मॉन्टगोमेरीच्या
बसमध्ये चढणार
नाही.

डॉ. किंगने सर्व
आफ्रो-अमेरिकन
लोकांना याबाबत
पत्रे लिहून
कळवले.
विद्यार्थ्यांनी ही पत्रे
लोकांपर्यंत
पोहोचवली.

मोलकरणीने मला
वाचायला दिलेलं पत्र
न्यूजपेपरकडे
पाठवायला हवं.

पत्र न्यूजपेपरमध्ये छापून आले.
आफ्रो-अमेरिकन लोकांनी बसवर
टाकलेल्या बहिष्काराची बातमी
सर्वत्र पसरली.

मार्टिन, हे बघ!
बहिष्कार यशस्वी
झाला. बस
मोकळ्याच
धावतायत.

डिसेंबर 5, सोमवारी कुणीही आफ्रो-अमेरिकन बसमध्ये चढला नाही.

घोड्यावर बसता?

नको.

कायदा मोडल्याबद्दल रोजा पार्क्सला दंड भरावा लागला.

दंडाविरुद्ध मी अपील करेन.

त्याच दिवशी एक नवीन संघटना उदयाला आली.

याला **मॉन्टगोमेरी इम्प्रूव्हमेंट असोसिएशन (MIA)** म्हणू.

डॉ. किंगना संघटनेचा अध्यक्ष म्हणून निवडले. सदस्यांची नावे गुप्त ठेवावीत, अशी सूचना कुणीतरी केली.

नाही, आपलेही हक्क आहेत, हे जगाला कळू दे.

त्या रात्री त्यांची चर्चमध्ये मीटिंग झाली. चर्च पूर्ण भरला होता आणि बाहेर 4000 लोक उभे होते.

आम्हाला समान वागणूक हवी. जो बसमध्ये पहिला चढेल तो कोणत्याही सीटवर बसेल. बसमध्ये ड्रायव्हर म्हणून काळे लोक नेमावेत.

मीटिंगमध्ये डॉ. किंग सर्वात आधी 'अहिंसा' या विषयावर बोलले.

आम्ही चुकीचे कायदे मानणार नाही. बहिष्कार चालू ठेवू. पण सगळं शांततेत! येशू शत्रूवरही प्रेम करा म्हणतो.

पण शेवटी हिंसा भडकलीच. डॉ. किंगच्या घरावर बॉब पडले. त्यांनी भडकलेल्या लोकांना शांत केले.

शांत व्हा. आपण सुरक्षित आहोत. आपापल्या घरी जा.

डॉ. किंग काही कामासाठी मॉन्टगोमेरीतच राहिले.

पपा, तुम्ही उगाच चिंता करता.

तुझ्या जीवाला धोका आहे. लगेच अटलांटाला परत ये.

संपूर्ण देशातून पैसा गोळा झाला. बहिष्कार सुरू राहिला. मॉन्टगोमेरीतील व्यापाऱ्यांनी तक्रार केली. न्यूजपेपर, टीव्ही, पत्रके याच्यामुळे MIA प्रसिद्ध झाली. मे महिन्यात न्यूयॉर्क शहराच्या मॅडिसन स्क्वेअर भागात आफ्रो-अमेरिकन लोकांनी एक मुक्ती मोर्चा काढला.

ते एलिनॉर रुझवेल्ट आहेत.

तिथे हॉलीवुडचे फिल्मी तारे आणि अनेक प्रसिद्ध लोक आहेत.

मॉन्टगोमेरीच्या अधिकाऱ्यांनी आफ्रो-अमेरिकन लोकांनी स्वतःसाठी सुरु केलेल्या वाहतुकीला बेकायदेशीर ठरवले. कोर्टात याचा निकाल लागला.

डॉ. किंग या बहिष्कार आंदोलनाचे नेता होते. त्यामुळे त्यांना कोर्टात हजर राहावे लागले. निकाल त्यांच्या बाजूने लागला.

अमेरिकेच्या सुप्रीम कोर्टाने पब्लिक ट्रान्सपोर्टमध्ये वर्णभेद मानणे बेकायदेशीर ठरवले.

मॉन्टगोमेरीमध्ये आफ्रो-अमेरिकन लोकांनी सुप्रीम कोर्टचा निकाल पोहोचण्याची वाट बघितली. दरम्यान बसमध्ये शांतपणे कसे वागावे, याचा शाळा आणि चर्चमध्ये त्यांनी सराव केला.

दंडावर पांढरा
पट्टा असलेले
लोक गोरे आहेत.

नेहमी नम्रतेने बोला.
“कृपा करून” किंवा
“माफ करा” अशी
वाक्ये म्हणा.

तिथे बसू नकोस!

नाही नाही,
त्यांना मारू
नका. राग
आवरा.

मग १२ डिसेंबर
१९५६ रोजी एक
वर्षापेक्षा जास्त
चाललेला
बसवरचा
बहिष्कार संपला.

गुड मॉर्निंग, किंग!
आपलं स्वागत आहे.

3. धरणं, आंदोलन आणि मुक्ती

जेव्हा आफ्रिकेतील गोल्ड-कोस्ट (घाणा) देश ब्रिटनपासून मुक्त झाला तेव्हा डॉ. आणि मिसिस किंग तिथे गेले.

आता काळे लोक आपल्या जमिनीचे मालक आहेत.

आता आफ्रिकी-अमेरिकन या नव्या देशाला तांत्रिक मनुष्यबळ पुरवू शकतात.

मॉन्टगोमेरीतल्या बहिष्काराबद्दल ऐकलय तुम्ही?

हो तर, त्यासाठी तर सगळं जग तुमचा आदर करतं.

काही नेत्यांनी **साउदर्न ख्रिश्चन लीडरशिप कॉन्फरन्स (SCLC)** स्थापन केली.

आपण उत्तर आणि पश्चिमेच्या काळ्या लोकांनाही सोबत घेऊ.

द नॅशनल असोसिएशन फॉर द अँडवान्समेंट ऑफ कलर्ड पीपल (NAACP) ने वॉशिंग्टनमध्ये एक प्रार्थना रॅली काढली. त्यात तीस हजार लोक होते. डॉ. किंग सर्वात शेवटी बोलले.

वोटिंगचा हक्क दिला तर आम्ही न्यायसंगत कायदे बनवू.

भाषणानंतर लोकांनी खूप टाळ्या वाजवल्या. त्यांना डॉ. किंगकडून आणखी ऐकायचे होते. डॉ. किंग त्यांचे नेता होते. ते येशू आणि गांधी यांचा मार्ग अनुसरत होते.

1959 मध्ये डॉ. आणि मिसेस किंग
महात्मा गांधींच्या भारतात आले.

गांधीजी समुद्रातून
मीठ काढण्यासाठी
शेकडो मैल चालले.
मीठाच्या अन्याय्य
कायद्याविरुद्ध
त्यांनी शांततापूर्ण
आंदोलन केले.

हिंसा न करता
त्यांनी देशाला
इंग्रजांपासून मुक्त
केले.

ते प्रथम पंतप्रधान नेहरूंना भेटले.

तुम्ही गांधींना आमच्यापेक्षा
जास्त ओळखता.

आता डॉ. किंग एकतीस वर्षांचे होते. काही लोक त्यांची स्तुती करत तर
काही टीका करत. ते पूर्ण वेळ SCLC चे काम करू लागले.
जानेवारी 1960 मध्ये ते आपला चर्च सोडून अटलांटाला गेले.

काळा
गांधी.

गोऱ्या लोकांना आपण
हिंसेने नव्हे तर प्रेमाने
जिंकू.

कम्युनिस्ट !

तो गोरा बनू
पाहातोय.

त्यांच्यामुळे आम्ही
ताठ मानेने जगतोय.

एक क्रांतिकारक !

थोर माणूस.

फेब्रुवारी 1960 मध्ये एक नवी मोहीम सुरू झाली.

नॉर्थ कॅरोलिनात, आम्ही काळ्या लोकांना सेवा देत नाही.

म्हणजे आम्ही इथून जेवण फक्त विकत घ्यायचं, खायचं नाही!

चार दिवसांनंतर गोव्या लोकांनीही आंदोलनात भाग घेतला.

आम्ही काळ्या लोकांना जेवण वाढत नाही.

मग आम्ही काही न मागवता इथेच बसून राहू.

एका पत्रकाराने या धरणं आंदोलनाबद्दल लिहिले. मग दक्षिण भागात काळे-गोरे विद्यार्थी स्थानिक रेस्टॉरंटमध्येच धरणं देऊन बसले.

तुमची आंदोलनाची पद्धत छानच! SCLC तुम्हाला मदत करेल.

आम्ही स्वतःला स्टुडंट नॉन-व्हायोलंट कॉर्डिनेशन कमिटी SNCC म्हणवतो.

मी काळ्या लोकांशी सहानुभूतीने वागतो.

SNCC चे कार्यकर्ता अमेरिकेत एका संपूर्ण पिढीचे रोल-मॉडल बनले.

तुम्ही आम्हाला खरेदी तर करू देता. पण वर्णभेद बाळगता. आम्ही इथे काहीही खाणार नाही.

मे महिन्यात “मुक्त-यात्रा” आयोजित करण्यात आली. गोरे आणि काळे सोबतीने बसमधून दक्षिण भागात गेले. तिथे त्यांनी रेस्टॉरंटमध्ये एकत्र जेवण केले.

पोलीस फक्त बघत राहिले.

एक जमाव येतोय. त्यांचाही बंदोबस्त करू.

मॉन्टगोमेरीमध्ये डॉ. किंग यांनी काही लोकांना “मुक्त-यात्रा” बदल सांगितले. गोऱ्यांनी हत्यारासह त्यांच्या चर्चला घेराव घातला आणि लोकांना बाहेर पडू दिले नाही.

आपल्याला यश मिळेल.

अलाबामामध्ये गोऱ्यांनी प्रवाशांवर हल्ला केला.

अटॉर्नी जनरल रॉबर्ट केनेडी यांनी गव्हर्नरना चर्चमध्ये अडकलेल्या लोकांना सुरक्षा पुरवण्याचा आदेश दिला.

“मुक्त-यात्री” आपल्या मोहिमेत यशस्वी झाले. अमेरिकन सरकारने बस, ट्रेन, विश्रामगृहे यांसारख्या ठिकाणी वर्णभेद बेकायदेशीर ठरवला.

डॉ. किंग यांनी आपल्या नेत्यांना एकत्रित काम करण्याचे आवाहन केले.

आंदोलन!

नवे कायदे करण्यासाठी कोर्टाची पायरी चढू.

आफ्रिकन-अमेरिकन लोकांना शिक्षण आणि नोकऱ्या द्या.

चांगल्या नोकऱ्या द्या.

NAACP

SNCC
STUDENT
NON-VIOLENT
COORDINATING
COMMITTEE

URBAN LEAGUE
FOUNDED IN 1910

CORE
CONGRESS
OF RACIAL
EQUALITY
-1942-

NATIONAL
ASSOCIATION
FOR THE
ADVANCEMENT
OF COLORED
PEOPLE

4. बर्मिंगहॅम मोर्चे

एप्रिल 1963 मध्ये डॉ. किंग यांनी अलाबामा राज्यातील बर्मिंगहॅम शहरात एक मोर्चा काढला. दक्षिणेतील या शहरात गोऱ्या लोकांनी आफ्रो-अमेरिकन लोकांवर खप अत्याचार केले होते.

रेव्हरंड अबर्नथी आणि मी गुड-फ्रायडेच्या दिवशी मोर्चा काढू.

ही माझी तेरावी अटक!

तुम्ही सोबत असाल तर जेलमध्येही आनंदाने राहीन.

त्यांना परवानगीशिवाय मोर्चा काढल्याबद्दल अटक झाली.

पण यावेळी डॉ. किंगना वेगळ्या कोठडीत ठेवले. ते ना कुणाशी फोनवर संवाद साधू शकत, ना कुणाला भेटू शकत. काही प्रोटेस्टंट, कॅथलिक आणि ज्यू पाद्र्यांनी न्यूजपेपरला पत्र लिहिले की हा मोर्चा योग्य नाही.

या शहाण्या लोकांना बर्मिंगहॅममधल्या काळ्या लोकांच्या दयनीय स्थितीबद्दल आठवण करून द्यायला हवी.

डॉ. किंग यांनी "बर्मिंगहॅम जेलमधून लिहिलेली पत्रे" खूप लोकप्रिय झाली.

कोरेटा स्कॉट किंग डॉ. किंगच्या अटकेने खूप काळजीत पडल्या. त्यांनी राष्ट्रपतींना फोन करण्याचा प्रयत्न केला. मग त्यांनाच दोन महत्वाचे फोन आले.

यातील एक फोन होता राष्ट्रपतींचा: FBI मार्टिनबद्दल माहिती मिळवतेय हे सांगणारा.

गायक हॅरी बेलाफोन्टला मार्टिनची काळजी वाटत होती. त्याने मार्टिनसाठी पैसा गोळा केला.

मार्टिनने आंदोलनावर स्वतःचा पैसा खर्च केलाय.

दुसरा फोन होता, अटॉर्नी जनरल रॉबर्ट केनेडीचा. डॉ. किंगच्या सुटकेची बातमी देणारा.

कृपा करून तुमचा विरोध थोडा सौम्य करा.

सर, काळे लोक गेली 300 वर्षे मुक्तीची वाट पाहत आहेत.

गव्हर्नर वॉलेस, कोर्ट तुम्हाला आदेश देतय की गोऱ्यांच्या शाळेत आफ्रो-अमेरिकन मुलांना प्रवेश द्यावा.

कदापी नाही. मी वर्णभेदाचा पुरस्कार करतो.

जेलमध्ये डॉ. किंगने ठरवले की बर्मिंगहॅममधील काळ्या लोकांना चांगल्या सोयी-सवलती मिळण्यासाठी मुलांनाही आंदोलनात सहभागी करायचे.

मुलांच्या एका समूहाला त्यांनी गोऱ्यांच्या लायब्ररीत पाठवले.

काय हिम्मत आहे यांची!

FOR WHITES ONLY

मला तुमचा अभिमान वाटतो. त्यांनी शाळेचं गेट बंद केलं तरी त्यावर चढून, उडी मारून तुम्ही आत गेलात.

सुमारे एक हजार मुले चर्चमध्ये जमा झाली. बाहेर पोलिसांचा पहारा होता. मुले लहान-लहान गट करून तिथून निघाली. दुसऱ्या कुठल्या तरी ठिकाणी पुन्हा जमायचे असे त्यांनी ठरवले.

आता पोलीस त्यांना पकडू शकणार नाहीत.

पण जेव्हा मुले तिथे पोहोचली तेव्हा पोलिसांनी त्यांना अटक केली.

तुझं वय काय?

सात वर्षे.

पुढच्याच दिवशी क्रूर पोलीस कमिशनर "बुल" कॉर्नरच्या आदेशाचे पालन झाले.

मुले चर्चमधून निघाली तेव्हा त्यांच्यावर फायरमनच्या पाईपमधून पाण्याचा फवारा सोडला. त्यांच्यावर कुत्रेही सोडले.

आपली हत्यारे उचला आणि घरी परत जा. मुलांना हिंसेची गरज नाही.

"बुल" कॉर्नरला आफ्रो-अमेरिकन लोकांची घृणा वाटे.

एक मोठी दंगल होण्याचे टळले.

बघा, ते आपल्या मुलांशी कसे वागतायत?

अरे देवा! हे सगळं अमेरिकेत होतंय! खरं वाटत नाही!

अमेरिकेतील लोकांना हे बघून मोठा धक्का बसला.

आफ्रो-अमेरिकन लोकांनी गोऱ्यांच्या
21 चर्चमध्ये प्रार्थना करण्याचा
प्रयत्न केला.

आम्हीसुद्धा
ख्रिश्चन आहोत!

इथे फक्त
गोरेच प्रार्थना
करू शकतात.

फक्त चार चर्चने आफ्रो-अमेरिकन
लोकांना आत प्रवेश दिला.

पोलिसांनी त्यांच्यावर पाणी फेकले.
रेव्हरंड बिलपसने लोकांना गुडघ्यावर
बसून प्रार्थना म्हणण्यास सांगितले.

पाणी मारा!

पण फायरमनने पाईपमधून पाणी
मारण्यास नकार दिला. पोलिसांनी
लोकांवर कुत्रे सोडण्याचे नाकारले.

राष्ट्रपती
केनेडीच्या
मंत्रिमंडळाने
बर्मिंगहॅमच्या
व्यापाऱ्यांना
शांतता
राखण्याची
विनंती केली.

शहरातील
व्यापाऱ्यांसोबत
आम्ही एक करार
केलाय. त्यामुळे
काळ्या लोकांच्या
नोकरीचा प्रश्न सुटेल.

11 जून 1963
रोजी राष्ट्रपती जॉन
केनेडी
टेलिव्हिजनवर आले.
ते अमेरिकन
लोकांशी नागरी
हक्कांविषयी बोलले.

जोवर सर्व नागरिकांना
समान हक्क मिळत नाहीत
तोवर आपलं राष्ट्र खऱ्या
अर्थाने मुक्त होणार नाही.

5. माझं एक स्वप्न आहे

बर्मिगहॅमच्या
आंदोलनातून
स्फूर्ती घेऊन
अमेरिकेतील
800 शहरांमध्ये
मोर्चे निघाले.

जॉर्जिया हक्क
या

ए. फिलिप
रॅण्डॉल्फ या रेल्वे
हमालांच्या प्रमुखाने
काळ्या लोकांची
मीटिंग बोलावली.

मला वॉशिंग्टनमध्ये एक शांती-यात्रा
काढायचीय. यामुळे काँग्रेसला काळ्या
लोकांची एकजूट दिसेल.

28 ऑगस्ट 1963
रोजी वॉशिंग्टनमध्ये
शांती-यात्रा काढण्यात
आली.

त्यात संपूर्ण
अमेरिकेतून सुमारे
अडीच लाख लोक
सामील झाले. त्यात
गोरे लोकही होते

हा एक अविस्मरणीय क्षण होता.
यावेळी

रेव्हरंड मार्टिन ल्यूथर किंगने
केलेले शेवटचे भाषण लोक कधीही
विसरू शकले नाहीत.

माझं एक स्वप्न आहे
की एक दिवस
जॉर्जियाच्या लाल
टेकड्यांवर पूर्वीच्या
गुलामांची मुलं आणि त्या
गुलामांच्या मालकांची मुलं
गुण्यागोविंदाने एकत्र
खेळतील.

आंदोलनामुळे बदल घडत होते. काही रेस्टॉरन्टमध्ये वर्णभेद पाळणे बंद झाले. काही आफ्रो-अमेरिकन लोकांना चांगल्या नोकऱ्याही मिळाल्या. पण बराच रक्तपातही झाला.

सप्टेंबरमध्ये बर्मिंगहॅममध्ये कुणीतरी आफ्रो-अमेरिकन चर्चवर बाँब टाकले. त्यात चार काळी मुले मारली गेली.

22 नोव्हेंबर 1963 रोजी राष्ट्रपती केनेडीची हत्या झाली.

जानेवारी 1964 मध्ये डॉ. किंगना *टाइम* मासिकाने *"मॅन ऑफ द इयर"* घोषित केले.

मुक्ति आंदोलनाला मिळालेली ही श्रद्धांजली आहे.

जुलै 1964 मध्ये राष्ट्रपती लिंडन जॉन्सन यांनी अमेरिकन काँग्रेसमार्फत *सिव्हिल राइट्स बिल* (नागरी हक्क कायदा) संमत करून घेतला.

हे पेन डॉ. किंग यांना समर्पित!

ऑक्टोबर 1964 मध्ये नॉर्वेच्या नोबेल समितीने डॉ. किंग यांना शांततेचा *नोबेल पुरस्कार* प्रदान केला..

डॉ. किंग आणि त्यांचे कुटुंबीय नॉर्वेला गेले. वयाच्या 35 व्या वर्षी हा पुरस्कार मिळवणारे ते सर्वात तरुण व्यक्ती होते.

किंग कुटुंबीय अमेरिकेसोबत साऱ्या विश्वाच्याच इतिहासात अमर झाले.

अलाबामातील सेल्मा येथे शेरीफ जिम क्लार्क अजूनही आफ्रो-अमेरिकनांबाबत भेदभाव ठेवू पाहात होते.

आम्ही वोट देण्यासाठी आलोय.

आलात तसे परत जा.

मार्च 1965 मध्ये डॉ. किंगने आपल्या लोकांना वोटिंगचा हक्क मिळण्यासाठी सेल्मा ते मॉन्टगोमेरी असा पाच दिवसांचा मोर्चा काढला.

वीस हजार लोकांचा मोर्चा!

मोर्चात काही प्रसिद्ध गोऱ्या व्यक्तिमुद्धा आहेत.

राष्ट्रपती जॉन्सनने काँग्रेसला वोटिंगच्या हक्काचा कायदा संमत करण्याचे आवाहन केले.

आफ्रिकन-अमेरिकन लोकांना न्याय द्यायला हवा. देशातल्या प्रत्येकालाच वोटिंगचा हक्क असला पाहिजे.

गव्हर्नर वॉलेसनने डॉ. किंगचे एक भाषण ऐकले.

गोऱ्यांनी आमच्यावर लाठीहल्ला केला तर आम्ही ते कॅमेऱ्याने शूट करू, टिव्हीवर दाखवू.

1965 साली राष्ट्रपती जॉन्सनने **वोटिंग राइट्स अॅक्ट** वर सही केली.

आजचा दिवस मुक्ती आणि आनंदाचा!

आता प्रत्येक प्रौढ काळ्या व्यक्तीला वोटिंगचा हक्क आहे. कोणतेही राज्य त्यांना अडवू शकत नाही.

1966 मध्ये डॉ. किंग शिकागोला गेले. तिथे आफ्रो-अमेरिकन लोक किती वाईट अवस्थेत राहातात हे त्यांनी पाहिले.

घरभाडं खूप जास्त आहे.

उंदीर खूप झालेत. मुलांना चावतात ते!

मेयर डॅली, चतुर राजकारणी होत.

मला येथे दंगा वगैरे नकोय. असा कायदा करू की ज्यामुळे काळे लोक त्यांना पाहिजे तिथे राहू शकतील.

डॉ. किंग नाग लढण्यात आपलं देत. तरीही अमेरिकन लोकांनी अज्ञानी

उन्हाळ्यात पुन्हा लुटमार

डॉ. किंगने व्हिएतनाम युद्धाविरुद्ध आवाज उठवला. यामुळे राष्ट्रपती जॉन्सन नाराज झाले.

नागरी हक्क आणि शांतता आंदोलन एकाचवेळी सुरू राहू शकत नाही.

मी
मि
म

काँग्रेस, काळ्या लोकांचे जीवनमान सुधारू शकली नाही.

वॉशिंग्टनमध्ये गरिबी निर्मूलनाचा एक मोर्चा काढू. यात अमेरिकन आदिवासी, मेक्सिकन, गरीब गोरे लोक यांनाही सामील करू.

डॉ. किंग
तयार
तेव्हा
राज्या
शहरात

वयाच्या एकोणचाळीसाव्या वर्षी डॉ. किंग थकून गेले होते. ते दर महिन्याला सुमारे दहा हजार मैल प्रवास करत, ठिकठिकाणी भाषणे देत, मॉर्च्यांचे नेतृत्व करत. पण ते हिसेच्या विरुद्ध होते.

मेम्फिसमध्ये मुसळधार पावसामुळे सफाई कामगार कामावर गेले नाहीत. पण गोरे कामगार सोडून बाकी साऱ्यांना कामावरून काढून टाकले.

इथे काळ्या लोकांना वेगळा न्याय आहे.

ठीकाय, मी याचा विरोध करेन.

4 एप्रिल 1968 रोजी जेम्स अर्ल रे याने गोळी मारून डॉ. किंगची हत्या केली.

कोरेटा स्कॉट किंग धीराने आपल्या मुलांना म्हणाली, "तुमच्या पित्याची हत्या झाली असली तरी त्यांचे विचार मात्र जिवंत राहातील."

संपूर्ण जगाने डॉ. किंग याच्या मृत्यूवर शोक व्यक्त केला. दोन लाख लोकांनी एक भव्य मोर्चा काढला आणि "व्ही शाल ओव्हरकम्" हे स्वातंत्र्यगीत गायले.

त्यांचे दफन केले त्या जागी गुलामीच्या एका जुन्या गीताचे शब्द कोरलेयत: "मुक्त झालो अखेरी, मी मुक्त झालो अखेरी, देवा तुझे शतशः आभार, मी मुक्त झालो अखेरी."

सावकाश पण ठामपणे डॉ. मार्टिन ल्यूथर किंगने आपल्या लोकांना मुक्तीचा मार्ग दाखवला. आपल्या आंदोलनातून त्यांनी अमेरिकन लोकांच्या मनाला साद घातली. साऱ्या जगाला सोबत घेऊन त्यांनी आपले स्वप्न साकार केले.

समाप्त